

VARGA MELINDA interjúja
ORBÁN JÁNOS DÉNESSEL

az Előretolt Helyőrség Íróakadémia elmúlt egy évéről, az *Enumeráció* című antológiáról, tervekről, elképzelésekről és kultúrpolitikáról.

Pompás eposz veszi kezdetét, a tehetséggondozás eposza



Az Előretolt Helyőrség Íróakadémia december végén 400 millió forintos állami támogatásban részesült. Ilyen nagyságrendű juttatást fiatalokkal foglalkozó intézmény az elmúlt időszakban nem kapott, példátlan nagy összegről van szó. Kiverte a biztosítékot főként, de nemcsak a JAK vonzáskörébe tartozó fiatalabb alkotók körében, ahogy az egy évvel ezelőtti indulás és állami támogatás is megosztotta a szakmát. Feltételezem, hogy ekkora összeget a magyar állam szakmai és pénzügyi elszámolás, eredményfelmutatás után ad. Többen hiányolják az Akadémia szakmai tevékenységének sajtónyilvánosságát. Miért nem dokumentáltjátok a honlapon vagy egyéb fórumokon, hiszen ezzel el lehetne kerülni a félreértéseket?

Intézményünk az állam vagyonát gondozó Magyar Nemzeti Vagyonkezelő tulajdonában van, folyamatos ellenőrzés alatt állunk, egy fillért sem költhetünk el felelőtlenül. A jogszabályoknak megfelelően minden év tavaszára közzé kell tenni az előző évről szóló beszámolót – jelezném, hogy még január idusán járunk. Akármennyire szeretnék, a törvényt nem a minket ekézők írják, mi pedig nem vagyunk hajlandóak az ő diktátumaiknak eleget tenni – miért is tennénk? Ugyanakkor tavaly két, az idén már három közérdekű adatigénylést nyújtottak be a tevékenységünk iránt intenzíven érdeklődő honfitársaink, és a rendelkezésükre bocsátott dokumentációt közzé is tették. A közösségi

oldalakon és a honlapunkon egyelőre nem kívánunk „Oktató mentoráltjával alkonyatkor” vagy „Alkaioszi strófákat faragunk a szakmai hétvégén egy szomorúfűz alatt” feliratú dagerrotípiákat közzétenni. Megvan a saját stratégiánk, hogy mikor, hol és mit, hogy is mondják ezt divatosan, „kommunikálunk”, és következetesen tartjuk magunkat a saját vállalásainkhoz. Az elmúlt fél évben intézményt alapítottunk, megismerkedtünk, csapatot építettünk, és elkezdődött az oktatás-gyakorlatozás. Ez egy szép és nemes fázis, ám kétlem, hogy apró mozzanatai különösebben izgathatják a közvéleményt. A munkánknak nem szemfényvesztő, hanem konkrét eredményei vannak: művek. Sok mű.

Az Akadémia egyéves tevékenységének, úgy gondolom, egyik legfontosabb láttelepe az Enumeráció című vers- és prózaantológia, amely december derekán jelent meg. Meglehetősen színes, impozáns válogatás, az előszót te irtad, a szerkesztés Nagy Koppány Zsolt munkája, a kiadó pedig a KMTG. Hol terjesztitek a kiadványt, kaptak-e tiszteletpéldányt a magyar irodalmi lapok szerkesztőségei? Azért kérdezem, mert kissé furá, hogy sok szakmabeli nem értesült erről az antológiáról.

December második felében jött ki az antológia a nyomdából. Közben, ugye, voltak az ünnepek, most a prioritás az üzleti és cselekvési terv kidolgozása, ez mindennél fontosabb; diákjaink vizsgaidőszakban vannak az egyetemeken, nálunk pedig félévi kiértékelés alatt. Mikor ezen túl vagyunk, bemutatjuk az antológiát, és a szórást is elkezdjük. A tavaszi irodalmi turnék elengedhetetlen kelléke lesz a kötet. Ezzel sem sietünk, nem romlandó anyag, az aktualitásából sem veszít.

Ha Az Előretolt Helyőrség Íróakadémia egyéves munkáját egyetlen jelzővel, szókapcsolattal kellene jellemezned, mi volna az?

Előretolt Helyőrség.

Bővebben, milyen kezdeményezéseket, projekteket sikerült megvalósítani abból, amit elképzeltetek, és mi az, amivel elégedetlen vagy, hiányosságként aposztrofálnád?

Mindent megvalósítottunk, mert ez egy inicializáló szemeszter volt, és nem is volt más szándékunk, mint megismerkedni,

összerázódni és lefektetni az alapokat, kijelölni az irányokat, és elkezdni felépíteni a rendszert. A merészebb lépések idén kezdődnek. Az antológia megjelenésével az első fázis lezárult, megtörtént az enumeráció, azaz az eposzi szereplők seregszemléje, és indulhat az igazi cselekmény. Elégedetlen sem vagyok, mert nem kellett csalódnom, sőt kellemes meglepetések is értek, mert több tanítványunk egyenesen megtáltosodott. Nincs annál nagyobb öröm, mint amikor egy Z-generációs ifjú megérti, hogy mégiscsak jobb helyen van a tudás az elméjében, mint a szervezen, és kétszer annyit olvas, mint amennyit elvárnak tőle, rákap a klasszikus irodalom és filozófia ízére is, és óriás verslábakon kezd lépegetni. Azaz: hamarabb lesznek debütökötetek, mint reméltem, és vannak palánták (csakazértis!), akik titánokként lépnek majd ki az Íróakadémiából az irodalmi prérire. Persze, mint minden csapatban, itt is akadnak kevésbé szorgos tehetségek, de őket a nagyobb iparkodás végett pedellusunk, Misimackó majd jól meghutyuruzza egyogyorófavesszővel.

Nyári szakmai tábor, tusványosi fölolvadás, állandó szakmai hétvégék, néhány fontos vers- és prózakötet, amelyet a mentorok és tanárok adtak ki tavaly, a pályakezdő ösztöndíjasok folyóirat-publikációi a Bárkában, az Együttben, a Helikonban, az Irodalmi Jelenben, a Magyar Naplóban – csak amiről én tudok. Beszélj ezekről kicsit bővebben, kérlek.

Társszervezők az Anna & the Barbies, a Fővárosi Nagycirkusz és az Előretolt Helyőrség közös produkciójában, a hétrészes Utópia-sorozatban. „Szépirodalmi szolgáltatás” a Woodstock az Ugaron fesztiválon, a Bálványosi Nyári Diáktábor és Szabadegyetemen (ismertebb nevén: Tusványoson) és a Brassói Magyar Napokon. Az oktatók által szervezett „privát” workshopok (az állandó tevékenységeken kívül) – hogy kiegészítsek. És minden nekem sem jut kapásból eszembe, sokan vagyunk, és rengeteg történés volt. A szakmai hétvégeket fejteném ki bővebben: az egyetemi program függvényében – mivel diákjaink java része egyetemi hallgató is egyben – havonta-kéthetente 2-3 napos szakmai hétvégét tartottunk. Ilyenkor rangos meghívottjaink voltak, a mentorok szerkesztés fázisában lévő köteteket bíraltuk el egyfajta „belső védelem” keretében, színész-rendező oktatónk vezetésével színpadi-viselkedési és improvizációs

gyakorlatok zajlottak, no meg szakmai gyakorlatok, például az igen népszerű Anonymus-workshop, amikor úgy bíráljuk el a pályakezdők adott témára fabrikált szövegeit, hogy nem tudjuk, ki írta, így elfogulatlanabban lehet kritizálni.

Azaz éltük az akadémiai életet, tanultunk, barátkoztunk és szórakoztunk is. És – ami a legfontosabb – alkottunk.

Többen kifogásolták, hogy a KMTG nyári tábora csak bizonyos sajtóorgánumokat hívtatok meg, köztük minket is. Igaz-e ez, és ha igen, mi indokolta a döntést?

Megvan, hogy mire köteleznek a szabályok, eredményeinket magától értetődő módon megmutatjuk, hisz nem a fióknak írunk, de hadd legyen alanyi jogunk eldönteni, hogy egy szakmai táborban kivel ülünk le egy asztalhoz, és kivel nem. Az Irodalmi Jelent kiemelten fontos fórumnak tartjuk, ezért magától értetődött, hogy meghívunk titeket. Nem volt tudatosan átgondolt stratégia mögötte, nem akartunk kirekeszteni senkit, egyszerűen a táborra figyeltünk, a programokra, és nem nagyon érdekelt, hogy mit szól mindehhez X vagy Y irodalmi fotelelős.

Korábban említetted, hogy társzművészeti projektektől sem zárkózik el az Előretolt Helyőrség Íróakadémia. A 400 milliós állami támogatás ilyen irányba mozdítaná el az eddigi tevékenységet, esetleg szóba jöhet a slam poetry is, mint az irodalmat hatékonyan népszerűsítő mozgalom bevonása a munkába?

Ketten is vannak az Íróakadémián, akik slammerként is bizonyítottak, de nem igazán akarunk belekontárkodni ebbe a műfajba – bár a közeljövőben tervezek szakmai gyakorlatként egy belső slamversenyt valamelyik akadémiai hétvégén. Sokkal inkább mozdulnánk el a zene irányába, ugyanis három tanítványunk is zenél és zenét szerez. Nemkülönben jeles zenészek-zenekarok az Akadémia tagjai közül sokaknak megzenésítették már több – akár egy-egy albumnyi – versét. Nagyon kedvelem az összművészeti rendezvényeket, és tervezünk is ilyeneket. A KMTG amúgy is összművészeti intézménnyé kíván válni, az Előretolt Helyőrség csak a pilotprojekt.

Korábbi interjúkban nyilatkoztad, hogy nagyobb, rangosabb kiadókkal szeretnétek megállapodni. Ez onto-

san mit fed, történt-e ilyen megállapodás? Milyen kiadványokkal, irodalmi projektekkal rukkol elő 2017-ben az Akadémia?

Folyamatban van. Hat könyvet tervezünk megjelentetni az egyik professzionális kiadónál, felét könyvfesztiválra, felét az őszi-karácsonyi könyvszezonra. Ugyanakkor mi is belevágunk a könyvkiadásba, mert rengeteg kéziratunk van előkészületben vagy már szerkesztés alatt, és az akadémisták kiadványai mellett más fiatal írók műveinek megjelentetését is vállaljuk; nemkülönben egy értékmentő sorozatot, melyben a valamilyen okból elsikkadt remekműveknek adunk újrakanonizálódási esélyt. Megkockáztatnám továbbá, hogy már idén megjelenhetnek az első debütökötetek, mert bármilyen szigorú feltételeket is szabunk, vannak olyan tanítványaink, akik játszva eleget tesznek nekik, és kiharcolják maguknak a megjelenést. Ilyen nyomásnak a legnagyobb örömmel enged a mester.

Elképzelhető-e valamilyen együttműködés más írószervezetekkel, közös kiadványok, nyári táborok, meghívott előadók tekintetében? Volt-e erre vonatkozó kezdeményezés, és ha igen, miért nem sikerült nyélbe ütni?

Bármilyen együttműködés lehetséges, amennyiben a partnerszervezet képviselői betartják a kultúrdiplomáciai protokollt, nem pedig karaktergyilkolás közben szajkózzák a párbeszéd szükségességét. Illetve van itt még egy logikai követelmény is: már az ógörögök is tudták, hogy az értelmes vitához legalább egy közös premissza szükséges. Akikkel találunkilyent, azokkal megpróbáljuk. Akikkel nincs közös premisszánk, azokra nem fecserejlük az időnket. Nem azért, mert nagyképűek lennének, hanem mert értelmetlen: olyan, mintha egy rádiókészülékkel próbálnál beszélgetni.

Visszatérve az antológiára, az előszóban úgy érzellem, akarva-akaratlanul párhuzamot vonsz a '90-es évek derekán indult Előretolt Helyőrség és a mostani Akadémia szellemisége között. Ugyanazok a szellemi erők, elvek mozgatnák mindkettőt?

Az Előretolt Helyőrség a fiatal irodalom ikonikus intézménye volt Erdélyben, és a Bretter György Irodalmi Körrel karöltve a lehető legelszántabb tehetségkutatást végezte. Valósággal

vadásztunk a tehetségekre: ha valaki leírt egy-két jó sort, már tereltük is az irodalom felé. Nem csoda, hiszen akkor tényleg vesztélyben volt az utánpótlás. Szóval ez egy szenvedély, a tanításnak külön öröme van. A fiatal irodalomban hiszek, az újítás, az erő mindig abban van. Az érett, professzionális alkotót már más motiválja, nem a lázadás. Nemcsak tanítani: lázítani is akarom a fiatalokat, hogy merjenek merészek lenni, ne féljenek semmitől.

Ha már a Helyőrségről beszélünk, többen a tanárok és mentorok közül régi harcostársaid, idősebb és fiatalabb helyőrségesek (Nagy Koppány Zsolt, Farkas Wellmann Éva, Farkas Wellmann Endre, Ármos Lóránd, Noszlopi Botond, Bálint Tamás, Márkus András, Demeter Szilárd, Dobai Bálint, Muszka Sándor). Egyes szakmabeliek kifogásolják, hogy a helyőrséges vonal felülreprezentált, ami egysíkúvá teheti a munkát. Az Akadémia tevékenységét mennyiben befolyásolja, hogy túlsúlyban van a helyőrséges század? Probléma ez egyáltalán? Az induláskor és később volt-e olyan, hogy a felkért tanár, előadó a szakmai megosztottság, személyeskedésbe torokolló viták miatt utasította vissza a megkeresést, és a névsor tulajdonképp emiatt „helyőrségesedett”?

Oktató kollégáimra mint veterán helyőrségesekre és tapasztalt, komoly művészekre és szakemberekre minden körülmények között számítottam a munkában, hiszen velük rengeteget dolgoztam, és maximálisan bíztam bennük. De szerettem volna melléjük más szakembereket is hívni, a másik oldalról, hogy úgy mondjam. Sajnos a kialakult ellenséges légkörben hamar bebizonyosodott, hogy nem érdemes próbálkozni, elvből vagy félelemből egyelőre elzárkóznak, csak magunkra számíthatunk. Ilyenkor viszont a székelly nem hátrál meg, hanem megcsinálja maga.

A többi helyőrséges – a nagyon erős harmadik generáció tagjai – pedig hivatalos pályázaton nyert felvételt, mentor kategóriában. És ne vádoljanak elfogultsággal azok, akik nem voltak hajlandók pályázni, és ezáltal gyakorlatilag nem is támasztottak nekik konkurenciát. Különben is: mi a lényeges? Hogy ki melyik irodalmi műhelyből jön, vagy pedig az, hogy mennyire ír jól, és miben tud hasznára lenni az Akadémiának? Ami az egysíkúságot

illeti: nonszensz, az Előretolt Helyőrség soha nem volt egyenarcú, jól megfért benne az álmodozó lírikus a székelgyóbbéval, a villoni lázadó a higgadt filozófussal.

Az oktatógárdát aztán meghívott előadókkal gazdagítottuk, és így jobban is jártunk, hiszen sokkal változatosabb a tanítványoknak nyújtott kínálatunk.

A hozzám eljutott kéziratokból és az antológiából is látni, hogy Kárpátalján van egy igen erős fiatal csapat, irodalmi körük is van, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság. Érdeklődve figyelem a tevékenységüket, és örvendetes, hogy Vári Fábrián Lászlóval nem zárul be a kör, ha kárpátaljai irodalomról beszélünk. Szerinted mi az oka annak, hogy például a háromkötetes Lőrincz P. Gabriellát jobban ismerik Kolozsvárott, mint Budapesten, és miért maradt ez a szellemi műhely kicsit árnyékban az anyaországi szakmai berkek számára?

Jó a kérdés! Azért, amiért a KMTG is létrejött: mert az anyaországi szakmai berkek számára sok minden árnyékban maradt – és nemcsak a határon túl. Mert a kánon kisajátítói csak azt veszik észre, akit akarnak, nem pedig azt, aki jó. Lőrincz P. Gabriella igen tehetséges költő, elhivatott irodalomszervező, és a mi egyik mentorunk, akinek nagy szerepe van abban, hogy ez a remek kárpátaljai műhely „összekovácsvilmosolódott”. Shrek Tímea és Marcsák Gergely nevét is tessék megjegyezni, mert fogunk még hallani róluk! A KMTG fontos küldetése a kárpátaljai utánpótlás támogatása, külön projekt fog ezzel foglalkozni, nem hagyjuk cserben a testvéreinket.

A délvidéki irodalmi élet, például Híd Kör meglehetősen aktív, számos kiadványuk jelenik meg, a folyóiratuk is színvonalas, gyakran a FISZ-szel, Magvetővel gondoznak kiadványokat. Elképzelhető, hogy a KMTG együttműködik, megkeresi ezeket a fórumokat, vagy önérből látatja jobban a délvidéki fiatalokat?

Igen, a következő határon túli projektünk délvidéki lesz. Van már két délvidéki pályakezdőnk, de szeretnénk támogatni az ottani fiatal irodalmi mozgalmakat is.

Azt írod az antológia előszavában, hogy Felvidéken a kétezres évek közepéig izgalmas fiatal irodalmi meg-

mozdulások voltak, jelenleg mintha passzivitás mutatkozna. Pedig vannak nagyon tehetséges fiatal felvidéki szerzők is; miben látod a passzivitást, és mi az oka?

Na látod, ezt nem tudnám megmondani. Minden értő ismerősöm, akit még tavaly megkerestem, azt mondja, semmi izgalmas nem történik a felvidéki fiatal irodalmi berkekben, és semmi érdemleges nem jut el hozzám, pedig figyelek erre. Az, hogy vannak tehetségek, egy dolog, de az önmagában nem jelent aktív irodalmi életet. Pedig ott az anyagiak sem jelentenek olyan problémát, mint Délvidéken vagy Kárpátalján. Nekünk van egy felvidéki mentorunk, a nagyszerű történész és regényíró Bíró Szabolcs, és egy pályakezdőnk is van onnan. Föl fogjuk mérni a terepet, és megnézzük, miben tudunk segíteni. Valószínűleg csak egy kis holtidő van. Szerencsére Erdélyben és a Felvidéken nincsenek olyan veszélyek, mint Kárpátalján vagy Délvidéken, ahol könnyen írók nélkül maradhatunk.

Mi a véleményed a húszas éveik elején járó erdélyi alkotókról? Milyennek látod az Erdélyben születő irodalom és irodalmi élet mai arculatát, fontosabb szereplőit, a Bretter Kör mostani tevékenységét, a slam-projekteket?

Most épp Erdély sem jeleskedik irodalmi izgalmakban, de Erdélyért nem aggódom, stabil intézményrendszere, komoly utánpótlása van ott a magyar irodalomnak. Az izgalom alatt az irodalmi élet érdekességeit értem; a szerzőkkel nincs gond, a huszonévesek között is vannak kitűnők. A legutóbbi években feltűntek közül Adorjáni Pannát, André Ferencet, Győrfi Katát és persze Láng Orsolyát komoly tehetségnek tartom. És nem hagyom ki a listáról Vass Ákos Lajost, még akkor sem, ha épp Gibraltárban vagy hol dekkol. És „nevelkednek” még néhányan a mi Akadémiánkon is...

A slamet nagyon kedvelem, és értékes műfajnak tartom, az antológia előszavában is megírtam, hogy olyan mozgalmakra volna szükség, mint a slam ahhoz, hogy az ifjúság megkedvelje az irodalmat. Ami hiányzik viszont Erdélyben – és szinte mindenhol – az a fantáziadús szervezés. Külön mesterség olyan rendezvényeket kitalálni, és meg is valósítani, amelyekre az olvasó is, a szakma is csettint. De legalább a Kolozsvári Kikötő – a kárpát-medencei fiatal írók találkozója – remek ötlet.

A magyarországi irodalmi élettel és fiatal irodalommal, úgy érzem, nem vagy kibékülve, túlpolitizáltságot, bel-

terjességet látsz, idézlek: „Az anyaország fiatal irodalmára pedig a szekértáborosdi, a túlpolitizáltság, a belterjesség, a közönségtől való eltávolodás nyomja rá a bélyegét. Az egyetlen járható útnak az tűnik, ha hozzáverődsz valamelyik szekértáborhoz, bebizonyítod a lojalitásodat, betartasz egy csomó – gyakran íratlan – szabályt, például azt, hogy hol publikálsz és hol nem, kivel barátkozol, kivel nem. No meg rohadtul polkorrekt vagy. Azaz az érvényesülésnek már nem útja az, hogy berobbansz, rábaszol az asztalra, szabad vagy, nagyszájú, lázadó, botrányos és polgárpukkasztó, és ne adj’ Isten, ezeknek köszönhetően újíto.” Ezzel szemben az Akadémia a szabadabb, politikamentesebb, olvasóbarát irodalmat szeretné pártfogolni, s mindezt úgy, hogy a hatalom, a magyar állam támogatja. A hatalom viszont ritkán áll a lázadók és szabadságot kedvelők oldalán. Nem tartasz attól, hogy a szellemi munkába beleszólhatal a politikum?

Bizony, olyan szituáció alakult ki, amelyben a fiataloknak, az ifjú titánoknak jóformán színrelépésükkor ideológiai álláspontot kell foglalniuk és valamelyik szekértábor elvárásainak megfelelniük, holott nekik az lenne a dolguk, hogy lázadjanak és paradigmát váltsanak, a művészet ősi metafizikája szerint. Csakhogy nem mernek, mert félnek a kiközösítéstől, pályájuk derékba törésétől. Feltétlenül meg kell teremteni számukra azt a totális szabadságot, amely egy fiatal művésznak szükséges ahhoz, hogy Dévénynél betörjön, és beteljesítse küldetését: az új idők új dalainak szétkürtölését.

Az Íróakadémia szellemi működésébe nem szól bele a hatalom. Miért is tenné? Miféle politikai érdeket zavarna egy fiatal poéta szakmai lázadása? Adná az ég, hogy olyan erős hang jellentkezzen, amelyre még a hatalom is felfigyel!

Ugyanakkor azt mondd, hogy a kortárs magyarországi irodalomban ismét cenzúra van, ezt nem a hatalom, hanem az írószakma önként húzza magára, például azaz, hogy bizonyos témák tabuk, teszem azt, nem tárgyi-asíthatja a költő a női testet egy erotikus versben, és a humorral is csinján kell ám bánni, nehogy megsérts valamilyen kisebbséget, nemzeti vagy nemi identitást. Mi

az oka annak, hogy a kortárs magyar irodalom észrevétlenül cenzúrázza saját magát, és nem vezet-e mindez egyenarcúsághoz?

Az, amire te is utalsz a kérdésben: a túlzásba vitt polkorrektség, melyet megszegvén nyomban valamiféle szörnyeteggé változol: szexistává, ilyen meg olyan -főbbá, fasisztává satöbbi, és azzal véged is van: egyik nap még géniusz vagy, másnap már dilettáns pária. Szomorú, hogy a 21. században a magyar íróknak úgy kell fogalmaznia, mintha egy mimózaerdőben mozogna. És ezt ráadásul még csak nem is a hatalom erőlteti ránk.

A napokban független mentorprogram indult, köztük olyan nevek is szerepelnek, mint Csehy Zoltán vagy Térey János, akiket te is nagyra tartasz. Ezt egyfajta válaszként is lehet interpretálni a KMTG tevékenységére. Mit gondolsz erről, a csatlakozók névsoráról, hát a készülődő tüntetésről és petícióról?

Bizony, hogy nagyra tartom őket, és bár mindenki róluk venne példát! A kezdeményezésnek örülök, hiszen ez is nekünk köszönhető. Én mindig úgy állok hozzá: nem kell félni, nem kell megfelelni senkinek, nem kell görcsösen arra törekedni, hogy szeressenek. A középszernél, az érdektelenségnél sokkal jobb, ha gyűlölnek. Hadd kavarogjanak a vizek, tomboljanak az indulatok, csak már történjen valami, az istenért, mert tíz éve csak okoskodást és óvatoskodást látok, egyedül a slam-mozgalom jelentett igazi történést. Most akkor van KMTG és van független mentorhálózat, és mindenki a magyar irodalom utánpótlásának kinevelésén ügyködik. Hát nem gyönyörű? Pompás eposz veszi kezdetét, a tehetséggondozás eposza, és épp most történt meg az enumeráció, azaz a hőroszok seregszemléje. Mondjuk, a normális az lenne, ha a csata elmaradna, mert a hősök elmennek egymással sörözni. Olyan kicsit az egész, mint a Csillagok háborúja, csak még azt kell belőnünk, hogy akkor most mi vagyunk a birodalom, és ők a lázadók, vagy fordítva, mi vagyunk a lázadók, akik szembe merészeltünk menni a szakma birodalmával... és most elkezdődik a klónok háborúja?

A névsorról amúgy azt gondolom, hogy nem ártana, ha a 90% előbb beiratkozna tanulni a maradék 10%-hoz, és csak a tanulói idő lejártá után vállalná a tehetséggondozás felelősségét, de ez amúgy nem ront az összképen, azon, hogy végre ez egy jó kez-

deményezés, és csupán az sajnálatos benne, hogy nem másfél évtizeddel ezelőtt, elhivatottságból jött létre, hanem csak most, valami ellenében.

A petícióról és a tüntetésről mit mondjak? Nem vagyok a szomszéd tehenének ellensége, a konstruktív, és nem a destruktív módszerek híve vagyok. Valószínűleg ezért nem kellett soha petíciókhoz és tüntetésekhez folyamodnom céljaim eléréséhez. Grotesz, hogy épp akkor gyűjtik az aláírást, amikor az állam minden eddiginél jobban megnyitja zsebeit az irodalom számára. A Kertész Imre Központ és a KMTG mellett ugyanaz a kormányhatározat a Nemzeti Közművelődési Intézetnek 960 millió forintot juttatott, vidéki folyóiratok támogatására. A kormányhatározat harmadnapján a Nemzeti Kulturális Alap Szépirodalmi Kollégiuma 600 millió forint fedezetű pályázatot írt ki folyóiratoknak és portáloknak. Megjegyzem, miután a tavaly már félmilliárdot megítéltek a folyóiratoknak. Azt sem szokták hangoztatni a tiltakozók, hogy a folyóiratok, műhelyek nemcsak központi, hanem önkormányzati támogatást is kapnak.

Szóval túl sok a fikció, és túl kevés a tényközlés ebben a diskurzusban, ki-ki azt szajkózza, amivel a maga igazát bizonygathatja. Különbözőek vagyunk, különbözően éljük át a dolgokat is, ezért van az, hogy akad, aki mindig a bright side-ot nézi, mint a „Brian élete” keresztén daloló trógeri, és akad, aki folyamatosan elégedetlenkedik. Tüntetni egyébként bárki szíve joga, jóllehet van azért értelmesebb elfoglaltság is.

Az antológiában a mentorok és oktatók szövegei között több olyan mű is van, amely korábbi, nem 2016-ban megjelent kötetekben olvasható. Te is régebbi versekkel, novellákkal szerepelsz az Enumerációban. Ez egyfajta mutatóvány az életművek fontosabb állomásaiból? Milyen jelzésértékkel bír, hogy korábbi szövegek is bekeverültek, nem csak friss, 2016-ban írt, publikált anyagok?

Ahogy drága mesterem, Fried István professzor úr mondta, egy jól megszerkesztett könyv több a benne lévő írások matematikai összegénél. Vannak nekem újabb, sőt legújabb szövegeim is, de arra voltunk kíváncsiak, miként hatnak az egykori „befutó” írások – azok, amelyek a leginkább visszhangoztak, amikor én is még ifjú titánnak számítottam – ifjabb és még ifjabb pályatársak szövegei között. Az idő múlása, valamint az

új kontextusba helyezés új olvasatot eredményezett. Ezek már nem ugyanazok az írások, mint két évtizeddel ezelőtt. Ez nem egy összedobott könyv, hanem egy jól átgondolt felsorakoztatás. Igen, egy mutató, egy 684 oldalas, egykilós könyvmonstrum, 44 merőben különböző hanggal, világgal és mégis, mégis harmóniával. Nagy Koppány Zsoltot úgy dicsértem meg: homéroszi munkát végeztél!

A Magyar Naplóban megjelent válogatásblokknak milyen jelentősége van? Szükségesnek tartod, hogy közösen mutakozzanak be a fiatal ösztöndíjasok a továbbiakban is, esetleg lesz hasonló jellegű publikáció más periodikákban?

Nem árt az időnkénti közös mustra, de prózaibb oka van: kérték. És nemcsak a Magyar Napló, hanem több másik folyóirat is indítványozta egy-egy összeállítás publikálását. Bár a Facebookon és az ellenzéki médiában ellenlábasaink szervezkedése látszik inkább, az Íróakadémiának nagyon sok pártolója van. A rendszerváltás óta számos igazságtalanság történt a magyar irodalomban. A legfőbb mulasztás – vagy nevezzük inkább történelmi bűnnek? – az volt, hogy elkúrták a kánon újraírásának lehetőségét, épp akkor, amikor végre megszűnt az évszázados cenzúra, és a határok is légiesedtek. Ki tudja, hány jó író és jó mű esett áldozatul a rendszerváltás óta folyó csökönös irodalmi marakodásnak – én meglehetősen sokról tudok. A közönség nagy hányada elpártolt az egyre belterjesebb szépirodalomtól, és így tovább, egész könyvet írhatnánk arról, mi minden vezetett ide, hogy most itt állunk, és sziszegünk egymásra. Néhányan biztos jól jártak, mint minden válságban, de hogy az íróknak miért felel meg a magyar irodalom jelenlegi állapota, az rejtély számomra. Éppen ezért változtatnánk a magunk ereje szerint: több napilappal is tárgyalásban vagyunk egy irodalmi-kulturális melléklet tárgyában, és úgy néz ki, hogy van is rá fogadókészség. Mondhatod, persze, hogy meg nem értett zseni vagy, már ha ez bárkit is vigasztal, de az irodalom művelésének értelmét mégiscsak az adja, ha minél többen olvasák, értik és szeretik az alkotásaidat.

Ezek szerint kánonváltoztató terveitek vannak?

Igazából nem. Inkább kiegészítenénk a kánont. Azt szeretnénk, hogy Budapesten is tudják, mi történik Beregszászon, és

Brassóban is tudják, mi történik a fővárosban. A tavalyi évnek volt egy rendkívül kínos, de szimbolikus történése. Március 15-én Magyarország Babérkoszorúja-díjjal tüntették ki Farkas Árpád és Király László erdélyi költőket. Kálmán C. György, aki nem mellesleg a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete munkatársaként vált ismertté, kiírta az üzenőfalára, hogy ki a fene ez a két ember. Két veterán, kiváló költőnagyságról van szó, akik fél évszázada publikálnak, írásaik szerepelnek az erdélyi tankönyvekben, több tízezer könyvet adtak el, és mindenki ismeri és tiszteli őket Erdélyben. Figyelembe véve, hogy Magyarországon legalább negyedmillió erdélyi él, nemcsak Erdélyben, hanem az anyaországban is többen ismerik és olvassák a két költőt, mint a kortárs kánon legtöbb versfaragóját. De a magát fősodrúnak tartó szakma számára nem léteznek... Az ilyen jelenségeken változtatni kéne. De ez nem menne mások rovására, az irodalomnak nincsenek határai, és ahogy Borges mondogatta: mindannyian ugyanabba a Nagy Könyvbe jegyezzük be a magunkét, annak reményében, hogy azt el is olvassa valaki. De Borges egy Nagy Könyvről beszél, nem több kisebbről!

Megbeszéltük a múltat, a jelent, az eredményeket. Még mire számíthatunk a 2017-es esztendőben az Előretolt Helyőrség Íróakadémiától?

Még néhány hétnyi adminisztrációs munkánk van, valóságos erőltetett menet: az üzleti és cselekvési terv véglegesítése és megvédése a vagyongazdálkodónál és a minisztériumokban. Közben költözés-berendezkedés az új székhelyre. Ugyanis az eddigi bérleményt kinőtöttük, főként, ha arra gondolunk, az új pályázati kiírásoknak köszönhetően megduplázódik az Íróakadémia tagjainak száma, az elbírálást követően mintegy 100 fő részesülhet juttatásokban. Az új székhely igazi közösségi tér lehetőségét hordozza magában, ahol méltó körülmények között fogadhatjuk vendégeinket, kisebb és nagyobb csoportok oktatására is alkalmas, bónuszként gyönyörű kertje-udvara is van, filagóriával, egyszerűen remek hely.

Újabb évfolyam indulhat, emellett kritikai műhely is. Rendkívüli, kétéves alkotói ösztöndíjakat is meghirdethetünk, melyeket fajsúlyos alkotók pályázhatnak meg tetszőleges műfajú tervzetel, és mikor elkészül, a mű megjelenését is megfinanszírozzuk. A könyvkiadásról és a kárpátaljai projektről már beszéltem.

Kiemelt összeget fordítunk az olvasók felkeresésére is. Turnék, író-olvasó találkozók, rendhagyó irodalomórák, zenés irodalmi produkciók tömkelegére kerül sor. Akárcsak tavaly, idén is fesztiválokon és városnapokon „szolgáltatunk” irodalmat. Ez a projekt egyik legfontosabb része, mert a szélesebb közönségnek éreznie kell, hogy az írók nem feledkeztek meg róluk. Ezt kiadványaink, tevékenységünk mediatizálása révén is éreztetni fogjuk – mint mondtam, tárgyalások folynak a napilapokkal, hogy nyissák meg oldalait a szépirodalom számára –, és szeretnénk egy életszagú portált is összerakni.

Végezetül mit üzensz a fiatal íróknak?

Ne féljenek leírni semmit, amit gondolnak, és ne féljenek senkitől. Ne az irodalmi korifeusok szája íze szerint viselkedjenek, és írják meg azokat a műveiket, melyekről meggyőződésük, hogy senki nem meri leközölni a magyar nyelvterületen. Majd küldjék be hozzánk!

FRITZ MIHÁLY szobrász-
és éremművész alkotása

